

Nr 171

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit; given Stockholms slott den 14 oktober 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Herres och Konungs frånvaro:

BERTIL

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att maximibeloppet för statens betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit utökas från 600 till 1 000 miljoner kronor.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 14 oktober 1960.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga om *ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser

Statsgaranti mot förlust på grund av exportkredit har i Sverige meddelats alltsedan budgetåret 1933/34. Garantien har grundats på av riksdagen för viss tid givna bemyndiganden med växlande innehåll samt på av Kungl. Maj:t i enlighet därmed utfärdade författningar.

1959 års riksdag godkände på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 112; rskr nr 214) ändrade riktlinjer för exportkreditgarantiverksamheten, innebärande en effektivisering av garantiformerna och en förstärkning av garantiskyddet. Beträffande den närmare innebörden av de ändrade riktlinjerna torde få hänvisas till nämnda proposition. Riksdagen förlängde samtidigt ett tidigare lämnat bemyndigande att ikläda staten betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av 600 miljoner kronor att gälla intill utgången av budgetåret 1962/63.

I anslutning till 1959 års riksdagsbeslut utfärdade Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 kungörelse om statsgaranti för täckning av förlust i samband med export m. m. (nr 271), vilken trädde i kraft den 1 juli 1959 samtidigt som kungörelsen den 9 juni 1950 angående statsgaranti för exportkredit (nr 321; ändr. 1953: 368) upphörde att gälla.

Ärenden rörande statlig exportkreditgaranti prövas och avgöres av exportkreditnämnden, för vilken ny instruktion utfärdades den 30 juni 1959 (nr 407).

Exportkreditnämndens framställning

I skrivelse den 23 september 1960 har *exportkreditnämnden* aktualiserat frågan om ökning av det högsta belopp för vilket staten må ikläda sig betalningsansvar i form av exportkreditgarantier. Nämnden erinrar om att

1959 års riksdag beslutat nya riktlinjer för den statliga exportkreditgaranti-
verksamheten innebärande gynnsammare villkor för garantitagarna än som
tidigare tillämpades. Sålunda har bl. a. en väsentlig ökning genomförts av
det riskområde som kan bli föremål för täckning genom exportkreditgaran-
tier. Vidare har nämnden i linje med de allmänna synpunkter, som legat till
grund för ifrågavarande revision av garantiverksamheten, fr. o. m. den 1 ja-
nuari 1959 genomfört en lyftning av statens garantiansvar genom att tilläm-
pa högre garantiprocentsatser samt genom övergång till en sådan garanti-
form, som innebär att viss andel av uppkommen förlust täckes. Tidigare ga-
rantier avsåg inflytandet av viss andel av lämnad kredit, varvid garantitaga-
ren själv stod hela risken för överskjutande belopp.

Dessa nya regler har nu varit i tillämpning något över ett år. Erfaren-
heten under denna tid har visat, att med de genomförda ändringarna av
garantisystemet en väsentlig ökning i efterfrågan på exportkreditgarantier
inträtt. Detta ökade intresse har tagit sig uttryck i en kraftig uppgång både
av garantiansvaret för faktiskt utfärdade garantier och av summan i utsikt
ställda garantier. Till belysande av utvecklingen beträffande faktiskt utfär-
dade garantier lämnar nämnden följande uppgifter om garantigivningen vid
utgången av vart och ett av budgetåren 1955/56—1959/60:

	Garantibelopp (milj. kronor) (utfärdade garantier)
30 juni 1956	33,3
» » 1957	36,3
» » 1958	81,1
» » 1959	154,5
» » 1960	256,5

Den 31 augusti 1960 hade garantiansvaret för utfärdade garantier sti-
git ytterligare till ca 262 miljoner kronor. Från och med budgetåret 1957/
58 föreligger sålunda en markant ökning, som varit särskilt framträdande
efter det de nya garantireglerna börjat tillämpas. Nämndens engagement
på grund av sådana utfästelser, vilka ännu icke resulterat i faktiska garan-
tier, visar en motsvarande utveckling:

	Garantibelopp (milj. kronor) (i utsikt ställda garantier)
30 juni 1956	102,3
» » 1957	120,1
» » 1958	78,1
» » 1959	168,5
» » 1960	254,9

Ifrågavarande utfästelser resulterar endast till en del i sedermera utfär-
dade garantier. Utfästelser kan bortfalla av olika skäl, främst därigenom
att av garantisökanden lämnad offert icke resulterar i order. Omfattningen
av detta bortfall kan dock nämnden, i avsaknad av tillräckligt underlag

rörande verksamheten enligt de nya reglerna för garantigivningen, ännu icke närmare bedöma. Om ansvarsbeloppet på grund av i utsikt ställda garantier beräknas utan hänsyn till den reduktion som sålunda kunde vara motiverad, uppgick detta vid utgången av augusti månad 1960 till ca 270 miljoner kronor. En bruttoberäkning av det totala garantiansvaret per den 31 augusti 1960 visar sålunda en sammanlagd siffra av $(262 + 270 =)$ ca 532 miljoner kronor.

Nämnden framhåller i detta sammanhang det förhållandet, att den kraftiga ökning i nämndens garantiansvar, som det anförda siffermaterialet utvisar, fortsatt jämväl under senare tid trots den återhållande effekt som legat däri, att nämnden i nuvarande konjunkturläge haft mindre anledning att i sin garantigivning taga särskilda hänsyn till sysselsättningssvårigheter och liknande förhållanden. Nämnden har givetvis även i övrigt sökt att i sina bedömanden beakta förändringarna i exportläget.

Nämnden har mot bakgrunden av den bestående stegringstakten i efterfrågan på garantier kommit till den slutsatsen, att därest garantiverksamheten icke skall behöva radikalt inskränkas på grund av bristande garantiutrymme, frågan nu måste väckas om ökning av den gällande garantiramen 600 miljoner kronor.

Åtskilliga faktorer synes, enligt nämndens uppfattning, tala för att efterfrågan på garantier kommer att fortsätta att öka. Verkningarna av omläggningen år 1959 av principerna för garantiverksamheten kan således ännu icke förutsättas ha slagit helt igenom. Erfarenheterna under senare tid har också visat, att den svenska exportnäringen till följd av skärpt konkurrens ställs inför ökade kreditkrav. Icke minst gäller detta på verkstadsindustriens område, där såväl kreditgivningens omfattning som kredittidens längd ställer exportörerna inför stigande risker. Med den stegringstendens som utmärker den svenska verkstadsexporten är det i och för sig naturligt att efterfrågan på exportkrediter inom detta område ökar. Över huvud uppkommer i samband med den allt större manufakturingsgraden av den svenska exporten ökade kreditanspråk. Kraven på långa krediter medför en tendens till uppgång i det totala kreditansvaret även därigenom, att de olika posterna i nämndens engagement kvarliggert under längre tid.

Exportkreditnämnden framhåller vidare, att en väsentlig del av den hittillsvarande ökningen i garantiansvaret är att tillskriva de stegrade exportansträngningarna på de s. k. utvecklingsländerna. Möjligheterna att vidga exporten till ifrågavarande länder synes i allt högre grad vara avhängiga av huruvida exportörerna kan tillmötesgå mycket långt gående kreditanspråk. Då särskilt de politiska riskerna vid export till dessa länder ofta är betydande, är det naturligt att exportörerna vid sådan export ansöker om garanti. Denna tendens torde bli bestående, och det finns därför anledning antaga, att ytterligare väsentliga krav kommer att ställas på garantiramen.

Skulle den under budgetåret 1959/60 uppkomma ökningen i anspråken på exportkreditgarantier fortsätta i oförminskad takt intill utgången av bud-

getåret 1962/63, då nu gällande bemyndigande för nämnden att utfärda garantier utlöper, skulle det totala engagementet vid denna tidpunkt komma att icke oväsentligt överstiga 1 000 miljoner kronor. Nämnden, som betonar svårigheten att i dagens läge säkert bedöma takten i utvecklingen på längre sikt, håller det emellertid för sannolikt att ökningstakten efter någon tid kommer att avtaga och att verksamheten därför bör kunna rymmas inom ett totalgarantibelopp av nämnda storleksordning. Nämnden hemställer sålunda, att åtgärder måtte vidtagas för en ökning av det högsta belopp, för vilket nämnden må ikläda sig betalningsansvar, till 1 000 miljoner kronor.

Yttranden över framställningen har efter remiss avgivits av *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret*. Båda remissinstanserna tillstyrker exportkreditnämndens förslag.

Departementschefen

Den revision av den statliga garantigivningen för exportkrediter som efter beslut av riksdagen genomfördes år 1959 syftade främst till en förstärkning av garantiskyddet och en allmän effektivisering av verksamheten. De ändrade riktlinjerna avsåg också att tillgodose behovet av att kunna fortlöpande anpassa garantigivningen till exportutvecklingen och till växlande förhållanden på exportmarknaderna. Av exportkreditnämndens framställning framgår att det ännu är för tidigt att kunna säkert bedöma verkningarna av den genomförda revisionen. Uppenbart är emellertid att ett av de främsta syftena synes ha uppnåtts, nämligen att öka garantiernas användbarhet för exportnäringen. Summan av garantiansvaret för utfärdade garantier har sålunda på ett år ökat med mera än 100 miljoner kronor och motsvarande stegring har skett i fråga om sådana gjorda utfästelser som ännu icke resulterat i faktiska garantier. Ökningstendensen fortsätter alltså. Denna utveckling har medfört att den nuvarande ramen för verksamheten, som innebär att staten må ikläda sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkrediter till ett belopp av sammanlagt högst 600 miljoner kronor, till större delen redan tagits i anspråk och att utrymmet för fortsatt garantigivning sålunda är mycket begränsat. Ifrågavarande belopp om 600 miljoner kronor fastställdes av 1958 års riksdag och har sedan i samband med revisionen av verksamheten av 1959 års riksdag förlängts att gälla till utgången av budgetåret 1962/63.

Då garantiverksamheten att döma av hittills vunna erfarenheter nu fått en mera ändamålsenlig utformning finner jag liksom exportkreditnämnden det naturligt att garantiramen höjes så att verksamheten även fortsättningsvis kan bedrivas på avsett sätt. En sådan höjning ligger också i linje med den allmänna utvecklingen av vår export. Den fortgående ekonomiska integrationen i Västeuropa kan väntas medföra allt mera skärpt konkurrens som

även återverkar på kreditområdet. Det är samtidigt angeläget att det svenska näringslivet utnyttjar de möjligheter som erbjuder sig genom Sveriges medverkan i EFTA och genom tillkomsten i övrigt av större marknader. Ökade kreditkrav gör sig bl. a. gällande inom den expanderande verkstadsexporten där med hänsyn till kredittidernas längd exportkreditgarantierna är av särskild betydelse. Ansträngningarna att utvidga exporten till de s. k. utvecklingsländerna medför också ökade krav på garantiramen. Exportkreditnämnden har i nuvarande konjunkturläge haft mindre anledning att ta särskild hänsyn till sysselsättningssvårigheter inom exportindustrien. Jag finner det emellertid angeläget att ramen för verksamheten är tillräckligt vid för att nämnden vid en konjunkturedgång även skall kunna beakta sysselsättningspunkter i samband med garantigivningen.

När det gäller storleken av den ram som nu bör fastställas för garanti-
verksamheten saknas som exportkreditnämnden framhållit säkert underlag för en siffermässig bedömning. Mot bakgrunden av den hittillsvarande utvecklingen har nämnden försökt uppskatta behovet av garantiutrymme under tiden fram till utgången av budgetåret 1962/63 och därvid stannat för att föreslå att totalramen höjes från nuvarande 600 till 1 000 miljoner kronor. Jag finner icke anledning frångå nämndens förslag, vilket även tillstyrkts av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret. Det får ankomma på Kungl. Maj:t att inom denna ram efterhand ställa erforderliga belopp till exportkreditnämndens förfogande för garantigivning.

I anslutning till vad här anförts vill jag anmäla att på senare tid frågan aktualiserats att genom statliga garantier kunna underlätta långfristiga exportkrediter för vissa leveranser i samband med återuppbyggnadsarbetet efter den i våras inträffade naturkatastrofen i Chile. Framställningar i sådant syfte har av den chilenska regeringen gjorts hos en rad länder, däribland Sverige. Enligt tillgängliga uppgifter har dessa framställningar allmänt rönt positivt mottagande och flera länder har redan ställt i utsikt stöd i olika former. Även Sverige bör enligt min mening här lämna sin medverkan. Detta synes lämpligen kunna ske genom att staten i viss omfattning ikläder sig garantiansvar för exportkrediter i samband med återuppbyggnadsleveranser, därvid kredittidens längd kan behöva utsträckas icke oväsentligt utöver vad som eljest är brukligt. Den närmare utformningen av ett sådant arrangemang torde bl. a. förutsätta vissa ytterligare kontakter med chilenska vederbörande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen bifaller förslaget om höjning av garantiramen till 1 000 miljoner kronor, meddela de närmare bestämmelser som erfordras beträffande en sådan särskild garantigivning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att staten må intill utgången av budgetåret 1962/63 åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit till ett belopp av högst 1 000 miljoner kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Pierre Vinde

